

**СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Державна служба статистики України// [Електронний ресурс] –режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Овощеводство. Рынок овощей «борщового набора» // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://ovoschevodstvo.com>.
3. The FAOSTAT Data base // [Електронний ресурс]–режим доступу: <http://www.apps.fao.org>
4. Аграрний сектор України// [Електронний ресурс] –режим доступу: <http://agroua.net>.
5. Ходаківський Є.І. Виробництво та споживання картоплі / Є.І.Ходаківський, В.М.Положенець, Д.В.Чуб // Економіка АПК.– 2006. – №7.–С.109–111.
6. Лавров Р.В. Сучасний стан і проблеми формування ринку картоплі в Україні / Р.В. Лавров // Актуальні проблеми економіки.–2007–№6(72).–С.12–21.
7. Рудик Н. І. Особливості формування і функціонування ринку картоплі / Н. І. Рудик // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2005. – №203 – С. 162–168.

УДК 631.164.23

**НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ  
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ***Петіна Л. В. - к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ*

**Постановка проблеми.** Сільське господарство відноситься до провідних галузей господарського комплексу країни, розвиток якого залежить від державної підтримки та внутрішніх і зовнішніх джерел інвестування. Маючи значні запаси родючих ґрунтів, зрошувані угіддя та розвинену наукову базу, аграрний сектор регіону, знаходячись у глибокій кризі, потерпає від нестачі фінансових ресурсів. Таке явище не сприяє оновленню застарілої матеріально-технічної бази, впровадженню сучасних технологій у виробництво. Для виходу з кризи необхідна не тільки державна підтримка, а й вирішення проблем залучення інвестицій з нових, мало вивчених джерел.

**Стан вивчення проблеми.** Покращення інвестиційної привабливості сільського господарства та збільшення, на цій основі, обсягів інвестування у виробництво є основною проблемою, від вирішення якої залежить подальший розвиток аграрної галузі. Ця тема висвітлювалася у працях таких відомих вчених, як Б.В.Губський, М.В.Зубець, М.І.Кісіль, П.Т.Саблук, В.П.Ситник, І.Л.Сазонець та ін.. Але що стосується окремих регіонів України, які за розвитком сільського господарства відрізняються між собою, то ця проблема є недостатньо вивченою і потребує додаткових досліджень.

**Метою** статті є дослідження можливостей додаткового залучення інвестицій у сільське господарство Херсонської області.

**Результати досліджень.** Херсонська область належить до регіонів України, де сільське господарство має провідне становище у структурі регіонального господарського комплексу. Це пояснюється історичними особливостями розвитку продуктивних сил, формування їх місця у загальнодержавному, територіальному і галузевому поділі праці, а також природно-кліматичними умовами, сприятливими для вирощування всіх, без винятку, сільськогосподарських культур, які культивуються в Україні. Дані статистичного Управління в Херсонській області свідчать, що вона займає значення місця за рівнем виробництва сільськогосподарської продукції у загальному державному обсязі: зернових – 4,0%, соняшнику – 6,0%, овочів – 7,0%.

У Херсонській області діє 2789 сільськогосподарських підприємств (включаючи 2141 фермерське господарство) та більш як 90 тисяч особистих селянських господарств, які разом обробляють майже 651,8 тис. га одної землі. Наявність у структурі ґрунтів сільськогосподарських угідь 49,9% південних і звичайних чорноземів обумовлює високий агрохімічний потенціал області. Вільний виробничий і земельний потенціал, який складається з понад 450 тваринницьких ферм, 20 об'єктів незавершеного будівництва та 80 тис. гектарів сільгоспугідь, не наданих у користування, становлять значний резерв подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва.

Область володіє потужною науковою базою, до якої, в першу чергу, слід віднести Херсонський державний аграрний університет, Інститут землеробства південного регіону УААН, Інститут рису УААН, Інститут південного овочівництва і баштанництва УААН, Інститут тваринництва степових регіонів. Ними розроблено майже 50 інноваційних бізнес-проектів, що втілюються в аграрний комплекс регіону:

1. Сучасні технології ефективної системи зрошення на енергозберігаючій основі.
2. Технологічний проект отримання трьох урожаїв сільськогосподарських культур на рік в умовах зрошення;
3. Виробництво продовольчого зерна рису в Україні з урожайністю 7,0 – 7,5 т/га.
4. Створення сировинної бази бавовняного комбінату.
5. Створення регіональної системи насінництва картоплі на оздоровленій основі з використанням двоурожайної культури.
6. Новітня технологія селекції овець за молекулярно-генетичними маркерами.

Ці, а також інші інноваційні проекти вказують на вагомий внесок регіональних наукових установ у підвищення ефективності економіки області та покращення її інвестиційної привабливості.

Стратегічною метою виходу сільського господарства регіону з кризи є відновлення аграрного виробництва до рівня 1990 року, спроможного забезпечити потреби населення області у продуктах харчування, а переробні підприємства у сировині.

Поставлені цілі можливо здійснити, впроваджуючи інноваційні технології у виробництво та активізуючи інвестиційні процеси. Недостатні обсяги державної підтримки сільськогосподарської галузі не сприяють розвитку інвестиційної привабливості, формуванню виробництва конкурентоспроможної про-

дукції і сировини, зростанню зайнятості та добробуту сільського населення. Маючи значні ресурси родючої орної землі та водних запасів, розвинуту зрошувальну мережу, висококваліфіковані кадри, регіон ще мало приваблює вітчизняних та іноземних інвесторів, які б вкладали значні кошти у розвиток сільського господарства. До основних чинників, які стримують активні дії інвесторів, ми відносимо: політичну нестабільність у державі, недосконалість законодавчої бази, високі ризики неповернення інвестиційних коштів, несвоечасність нарахування та виплати дивідендів, високий рівень корупції, відсутність дієвого контролю за цільовим використанням інвестицій.

На інвестиційну привабливість регіону також впливає ступінь розвитку соціальної інфраструктури [1]. На жаль, стан об'єктів соціального призначення у сільській місцевості не відповідає сучасним потребам ринкової економіки. Майже повністю відсутнє будівництво житла та об'єктів соціально-культурної сфери.

Не впливає позитивно на інвестиційну привабливість сільського господарства і наявність малопродуктивних (піщаних і солонцюватих) земель, а також високий рівень підтоплення ґрунтів на зрошуваних землях.

Сутність інноваційно-інвестиційного розвитку сільського господарства регіону полягає у сукупності злагоджених дій держави, органів самоврядування, наукових установ, виробничих і сервісних структур, що їх обслуговують, спрямованих на покращення інвестиційної привабливості шляхом впровадження інноваційних проектів і залучення додаткових інвестиційних ресурсів у виробництво з метою покращення економічної ситуації регіону та добробуту населення.

Особливістю інвестування сільськогосподарського виробництва є те, що економічний, соціальний і екологічний ефект від вкладень виявляється не відразу, а через тривалий термін (рік і більше) і залежить від погодних умов, якості орних ґрунтів та інших факторів.

Ураховуючи вище викладене, а також те, що Херсонська область є аграрним регіоном, який значно впливає на продовольчу безпеку України, держава має відігравати провідну роль у покращенні його інвестиційного клімату, активно співпрацюючи з аграрними підприємствами, залучаючи до виконання інвестиційних програм фермерські й особисті селянські господарства.

Слід відмітити, що відповідно до державної аграрної політики в останні роки значно збільшилися закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію і сировину, покращилося кредитування товаровиробників, збільшилися обсяги державної фінансової допомоги аграрним підприємствам, що дозволило розпочати активний процес переоснащення сільського господарства технічними засобами таких відомих фірм, як «Джон-Дір», «Клаас», а також налагодити виробництво і реалізацію вітчизняних зернозбиральних комбайнів «СКІФ» на Херсонському машинобудівному заводі, тракторів «ХТЗ» різних модифікацій на Харківському тракторному заводі, які можливо застосовувати у ресурсно- і енергозберігаючих технологіях та ін.

Беручи до уваги те, що сільськогосподарська галузь знаходиться в економічній кризі і потребує значних вкладень у свій розвиток, держава не в змозі в повному обсязі задовольнити фінансові потреби виробників [2]. Тому необхідно більш активно співпрацювати виробникам із зовнішніми інвесторами, ви-

користуючи їх кошти на технічне і технологічне оснащення. Перспективним напрямом формування інвестиційних ресурсів у Херсонській області є залучення інвестицій з боку виробничих об'єднань з інших галузей економіки та іноземне інвестування. Вкладення капіталу у сільське господарство регіону такими промисловими гігантами, як «Мотор-Січ», «Дніпро» та ін., сприяє пожвавленню інвестиційних процесів у південній частині Херсонщини, а іноземні інвестиції залучені з таких країн, як США, Кіпр, Великобританія, Швеція, Росія та ін., значно впливають на впровадження інноваційних технологій у виробництво та переробку сільгоспсировини.

Одним із важливих джерел інвестування сільгосппідприємств є лізинг, який є видом підприємницької діяльності, спрямованої на інвестування тимчасово вільних чи залучених засобів у виробництво.

Лізинговий кредит – це стосунки між суб'єктами господарювання, які виникають під час орендування майна і дозволяють істотно знизити потреби підприємства у капітальних вкладеннях як власних, так і залучених. Він дає суб'єкту господарювання більше можливостей для маневрування під час виплати лізингових платежів, оскільки останні здійснюються підприємством, як правило, після отримання виручки від реалізації продукції, виробленої на обладнанні, взятому у лізинг.

Клієнтами лізингових компаній можуть бути як сільгосппідприємства, так і фермерські господарства.

Зважаючи на обмежену фінансову можливість банківських установ, лізинг у нашій країні в майбутньому може стати найважливішим джерелом інвестування сільського господарства.

Збільшенню інвестиційного потенціалу окремих суб'єктів господарювання сприятиме також їх кооперування та входження у інтегровані структури без втрати статусу юридичної особи. Спільне використання окремих засобів виробництва, транспорту та потужностей для зберігання і переробки сільгоспсировини, а також робочої сили у міжсезонний період є могутнім резервом розвитку сільськогосподарського виробництва, засобом залучення інвесторів до участі у виконанні регіональних і державних економічних і соціальних проектів.

**Висновки.** Херсонська область є аграрним регіоном, який володіє потужним природним і науковим потенціалом, але слабкою виробничою базою. Для виходу із затяжної кризи вона потребує значної фінансової підтримки з боку держави та активних дій інвесторів.

Суб'єктам господарської діяльності потрібно розширити сектор пошуку потенційних інвесторів, залучаючи до співпраці кошти з інших галузей економіки країни.

Ураховуючи слабкі фінансові можливості вітчизняних комерційних банків, необхідно більш активно використовувати можливості лізингу та рухатись у напрямі кооперування та створення інтегрованих аграрно-переробних структур як дієвого засобу залучення додаткових інвестицій у розвиток сільського господарства.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гуторитов О.І. Сучасні тенденції та оцінка інвестиційних процесів у сільському господарстві: Лекція / Харківський національний університет ім. Дюкачаєва. – Харків, 2002.- 52с.

2. Танклевська Н.С. Фінансова політика сталого розвитку аграрних підприємств України: теорія, методологія, практика [монографія] / Н.С.Танклевська. – Херсон: Айлант, 2010.- 376 с.

УДК 338.24:338.45

## РЕФЛЕКСИВНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ТОВАРНОГО АСОРТИМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

*Покотилова О.І. - аспірант, Інститут економіки і промисловості НАН України*

**Постановка проблеми.** Товарна політика підприємства передбачає визначений курс дій товаровиробника і є ключовим фактором успіху підприємства на ринку. Фактично метою товарної політики є комплекс заходів для управління життєвим циклом товару з метою подовження найбільш продуктивних його етапів. Обґрунтована товарна політика дозволяє оптимізувати процес оновлення товарного асортименту, сконцентрувати ресурси підприємства на випуску найбільш перспективної продукції.

Ядром товарної політики є товарний асортимент – сукупність виробів, що випускається підприємством. Управління асортиментом передбачає координацію аналітичної, проектної, виробничої, збутової, комунікаційної видів діяльності з метою оптимізації асортиментних позицій із урахуванням стратегічних ринкових цілей підприємства[1,с. 141].

Сьогодні процес управління асортиментом значно ускладнюється за рахунок посилення конкурентної боротьби, особливо це стосується ринків продуктів харчування. Має місце якісна зміна у продуктовому наповненні ринку. Усе важче добитися диференціації продукту. Усе більше випускається продуктив-імітаторів. Дані обставини скорочують життєвий цикл товару.

Тому особливої актуальності та практичної значущості набуває проблема впровадження в процес формування товарного асортименту досягнень сучасної науки, що виникла на стику економіки і психології та передбачає дослідження моделі прийняття рішення споживачем, яка одержала назву рефлексивне управління.

**Стан вивчення проблеми.** У вирішення теоретико-методологічних проблем управління товарним асортиментом підприємства вагомий внесок зробили видатні зарубіжні та вітчизняні учені Б.Берман, Бузукова О., Вейтц Л., Едкок Д., Еванс Дж., Каллен Н., Салліван М., Снегірьова В., Панкратов Ф., Серьогіна Г., А.А. Мазаракі, Н.М. Ушакова, Коцур М.В., Л.О. Лігоненко, Л.В. Балабанова А.М. Германчук та ін.

Питання, пов'язані з використанням рефлексивного підходу до управління діяльністю організацій, висвітлюються в роботах В.О. Авілова, О.С. Анісімова, Р.М. Лепи, В.О. Лефевра, Д.О. Новікова, Т.О. Таран, О.Г. Чхартішвілі, Г.П. Щедровицького.